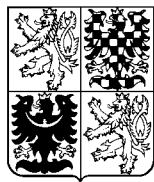

Ročník 2005

SBÍRKA ZÁKONŮ

ČESKÁ REPUBLIKA

Částka 92

Rozeslána dne 22. června 2005

Cena Kč 17,50

O B S A H:

248. Vyhláška, kterou se mění vyhláška Ústřední rady odborů č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, ve znění pozdějších předpisů
249. Nález Ústavního soudu ze dne 5. dubna 2005 ve věci návrhu na zrušení ustanovení § 212 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
-

248

VYHLÁŠKA

ze dne 14. června 2005,

kteřou se mění vyhláška Ústřední rady odborů č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví podle § 51a zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění zákona č. 37/1993 Sb.:

Čl. I

Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, ve znění vyhlášky č. 155/1983 Sb., vyhlášky č. 79/1984 Sb., vyhlášky č. 135/1984 Sb., vyhlášky č. 59/1987 Sb., vyhlášky č. 148/1988 Sb., vyhlášky č. 123/1990 Sb., vyhlášky č. 263/1990 Sb., vyhlášky č. 501/1990 Sb., zákona č. 306/1991 Sb., zákona č. 582/1991 Sb., zákona č. 590/1992 Sb., vyhlášky č. 30/1993 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., vyhlášky č. 312/1993 Sb., vyhlášky č. 196/1994 Sb., vyhlášky č. 248/1994 Sb., vyhlášky č. 207/1995 Sb., vyhlášky č. 282/1995 Sb., vyhlášky č. 133/1999 Sb. a vyhlášky č. 415/2000 Sb., se mění takto:

1. V § 1 písmeno d) zní:

„d) členů družstva, jestliže mimo pracovní právní vztah vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou jim odměňováni, a společníků a jednatelů společnosti s ručením omezeným a komanditistů komanditní společnosti, jestliže mimo pracovní právní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni (oddíl pátý),“.

2. V § 1 se písmeno j) zrušuje.

3. V § 1 písmeno k) včetně poznámek pod čarou č. 1 a 2 zní:

„k) pěstounů, kteří vykonávají pěstounskou péči v zařízeních pro výkon pěstounské péče podle zvláštního právního předpisu¹⁾, nebo kterým je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle zvláštního právního předpisu²⁾ (oddíl třináctý),“

¹⁾ § 44 až 47 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

²⁾ § 40a zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 168/2005 Sb.“.

Dosavadní poznámka pod čarou č. 1 se označuje jako poznámka pod čarou č. 3, a to včetně odkazů na poznámku pod čarou.

4. V § 1 písm. l) se za slovo „Parlamentu“ vkládají slova „a poslanců Evropského parlamentu, zvolených na území České republiky“.

5. V § 19 odst. 2 písm. c), § 28 odst. 2 písm. c), § 69 odst. 2 písm. c) a § 81 odst. 2 písm. c) se slova „nebo civilní službu“ nahrazují slovy „s výjimkou služby vojáků z povolání“.

6. V § 28 odst. 1 věty první se slova „není v pracovní právní vztahu k družstvu, ale“ nahrazují slovy „mimo pracovní právní vztah“.

7. V § 33 věty první se slova „nejdou v pracovní právní vztahu k této společnosti, ale“ nahrazují slovy „mimo pracovní právní vztah“.

8. V § 46 písmeno b) včetně poznámky pod čarou č. 41b zní:

„b) žáci středních škol a vyšších odborných škol (dále jen „střední škola“) a konzervatoří. Střední školou a konzervatoří se pro účely této vyhlášky rozumí střední škola a konzervatoř, jsou-li zapsány do rejstříku škol a školských zařízení^{41b)};

^{41b)} § 141 až 159 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).“.

9. V § 47 odst. 1 věty první a v § 47 odst. 2 věty první se slova „odborného učiliště“ nahrazují slovy „konzervatoře“.

10. V § 47 odst. 2 věty první a druhé se slova „hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání“ nahrazují slovy „podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci“.

11. V § 47 odst. 2 věty druhé se slova „do doby stanovené statutem vysoké školy (fakulty) pro skončení studia nebo do doby stanovené statutem vysoké školy (fakulty) pro skončení studia“ nahrazují slovy „do doby stanovené statutem vysoké školy (fakulty) pro skončení studia“.

12. V § 56 písmeno b) zní:

„b) na studující večerní, dálkovou, distanční a kombinovanou formou vzdělávání nebo podle individuálního vzdělávacího plánu, kteří jsou účastní nemocenského pojištění již z důvodu jiné činnosti,“.

13. V § 56 písm. c) se slovo „(zabezpečení)“ zrušuje.

14. V § 64 odstavec 2 zní:

„(2) Účast na nemocenském pojištění podle odstavce 1 vzniká dnem, od něhož náleží odměna za výkon funkce vyplácená členům zastupitelstev územních samosprávných celků, kteří tyto funkce vykonávají jako uvolnění, a zaniká dnem, od něhož tato odměna nenáleží. Plní-li dosavadní starosta nebo primátor úkoly po uplynutí volebního období až do dne konání ustavujícího zasedání nově zvoleného zastupitelstva a je mu vyplácena odměna uvedená ve větě první, trvá mu účast na nemocenském pojištění ještě po dobu, po kterou mu náleží tato odměna; to platí obdobně pro hejtmana kraje a primátora hlavního města Prahy.“

15. V § 65 se za slovo „člena“ vkládá slovo „zastupitelstva“.

16. V § 66 se za slovo „člen“ vkládá slovo „zastupitelstva“.

17. Oddíl dvanáctý se včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 19 až 25 zrušuje.

18. Oddíl třináctý včetně nadpisu zní:

„ODDÍL TŘINÁCTÝ

PĚSTOUNI, KTERÍ VYKONÁVAJÍ
PĚSTOUNSKOU PÉČI V ZAŘÍZENÍCH PRO
VÝKON PĚSTOUNSKÉ PÉČE, NEBO KTERÝM
JE ZA VÝKON PĚSTOUNSKÉ PÉČE
VYPLÁCENA ODMĚNA NÁLEŽEJÍCÍ
PĚSTOUNOVI VE ZVLÁŠTNÍCH PŘÍPÁDECH

§ 102a

Započitatelný příjem

Za započitatelný příjem pěstouna, který vykonává pěstounskou péči v zařízení pro výkon pěstounské péče podle zvláštního právního předpisu¹⁾, nebo kterému je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle zvláštního právního předpisu²⁾, se považuje odměna za výkon pěstounské péče.

§ 102b

Nemocenské

Pěstounu, který vykonává pěstounskou péči v zařízení pro výkon pěstounské péče, nebo kterému je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech, se nemocenské poskytuje nejdříve ode dne, od kterého se mu při dočasné pracovní neschopnosti již neposkytuje odměna uvedená v § 102a.

§ 102c

Denní vyměřovací základ

Denním vyměřovacím základem pro výpočet nemocenského pěstouna, kterému je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle zvláštního právního předpisu²⁾, je jedna třicetina částky odměny, která naposledy náležela tomuto pěstounovi za kalendářní měsíc před měsícem, v němž mu dočasná pracovní neschopnost vznikla. Nenáležela-li tomuto pěstounovi odměna za žádný z kalendářních měsíců před měsícem, v němž mu vznikla dočasná pracovní neschopnost, je jeho denním vyměřovacím základem pro výpočet nemocenského jedna třicetina částky odměny, která mu náležela za kalendářní měsíc, v němž mu dočasná pracovní neschopnost vznikla. Denní vyměřovací základ pro výpočet nemocenského při karanténě nařízené podle zvláštního právního předpisu^{41a)} a pro výpočet ostatních dávek nemocenského pojištění se u tohoto pěstouna stanoví obdobně.“

19. V nadpisu oddílu čtrnáctého se za slovo „Parlamentu“ vkládají slova „a poslanci Evropského parlamentu, zvolení na území České republiky“.

20. V § 102f se na konci textu odstavce 3 doplňují slova „a poslance Evropského parlamentu, zvolené na území České republiky“.

Čl. II

Účinnost

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem jejího vyhlášení.

Ministr:

Ing. Škromach v. r.

249**N Á L E Z****Ústavního soudu****Jménem České republiky**

Ústavní soud rozhodl dne 5. dubna 2005 v plénu ve složení JUDr. Stanislav Balík, JUDr. František Duchoň, JUDr. Vojen Güttler, JUDr. Pavel Holländer, JUDr. Ivana Janů, JUDr. Dagmar Lastovecká, JUDr. Jiří Mucha, JUDr. Jiří Nykodým, JUDr. Miloslav Výborný, JUDr. Eliška Wagnerová a JUDr. Michaela Židlická o návrhu Okresního soudu Plzeň-město na zrušení ustanovení § 212 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů,

takto:

Návrh se zamítá.

Odůvodnění**I.**

Navrhovatel se domáhá, aby Ústavní soud vydal nále z, kterým zruší ustanovení § 212 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Uvedl, že před Okresním soudem Plzeň-město probíhá pod sp. zn. 8 T 148/2001 trestní stíhání obžalovaného R. Č. pro skutky, jimiž se měl dopustit trestných činů násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 196 odst. 2 trestního zákona a podle § 197a trestního zákona, ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 trestního zákona a podle § 221 odst. 1 a odst. 2 písm. a) trestního zákona, porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 a 2 trestního zákona a vydírání podle § 235 odst. 1 trestního zákona. Ve věci byl Okresním soudem Plzeň-město vyhlášen dne 26. 4. 2002 rozsudek, jímž byl obžalovaný zproštěn všech obžalob okresního státního zástupce Plzeň-město, ohledně nichž je vedeno toto řízení. Tento rozsudek Okresního soudu Plzeň-město byl v celém rozsahu usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 8. 2002 sp. zn. 8 To 374/2002 zrušen. V rámci tohoto rozhodnutí bylo Okresnímu soudu Plzeň-město uloženo, aby poškozené D. K. „předestíral“ postupem podle § 212 trestního řádu její výpovědi, které učinila v přípravném řízení a které nejsou podle znění trestního řádu účinného od 1. 1. 2002 v řízení před soudem použitelné.

Usnesením Okresního soudu Plzeň-město ze dne 15. 11. 2002 bylo podle § 224 odst. 5 trestního řádu trestní stíhání obžalovaného R. Č. postupem podle § 224 odst. 5 trestního řádu přerušeno a věc byla předložena Ústavnímu soudu České republiky s odůvodněním, že ustanovení § 212 trestního řádu odporuje čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále též „Úmluva“). V dané trestní věci je prý totiž pro úvahu o otázce viny obžalovaného zcela zásadní, jak bude posouzena věrohodnost poškozené D. K. K tomuto posouzení má posloužit právě tzv. předestření jinak procesně nepoužitelných výpovědí poškozené podle ustanovení § 212 trestního řádu. Dále navrhovatel uvedl, že „stručné odůvodnění stanoviska samosoudce Okresního soudu Plzeň-město je obsaženo v usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 15. 11. 2002 sp. zn. 8 T 148/2001“.

Ústavní soud navrhovatele upozornil, že pouhý obecný odkaz na stručné odůvodnění stanoviska samosoudce Okresního soudu Plzeň-město (údajně obsažené v usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 15. 11. 2002 sp. zn. 8 T 148/2001) je pro účely řízení před Ústavním soudem nedosta-

tečný, a vyzval jej k doplnění návrhu na zahájení řízení o řádnou ústavněprávní argumentaci tak, aby bylo zcela zřejmé, v čem konkrétně spatřuje nesoulad napadeného ustanovení trestního řádu s ústavním pořádkem České republiky.

V doplnění svého návrhu (reagujícím na uvedenou výzvu Ústavního soudu) navrhovatel uvedl, že napadené ustanovení § 212 trestního řádu odporuje čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“), čl. 10 a čl. 96 odst. 1 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), jakož i čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (poznámka: pro úplnost je třeba dodat, že navrhovatel cituje čl. 10 Ústavy ve znění platném a účinném před 1. 6. 2002, tedy před novelou provedenou ústavním zákonem č. 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů). Navrhovatel prohlásil, že novela trestního řádu účinná od 1. 1. 2002 nepochybně v ustanoveních upravujících provádění svědeckých výpovědí v řízení před soudem (a vůbec v otázce použitelnosti jednotlivých svědeckých výpovědí či podání vysvětlení sepsaných svědky v přípravném řízení) vyšla z čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle něhož je jedním z minimálních práv obviněného právo vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě. V zásadě je prý podle nové právní úpravy – tedy po 1. 1. 2002 – řádné vyrozumění obviněného či jeho obhájce o výsledku svědka předpokladem toho, aby protokol o výpovědi takového svědka mohl být v řízení před soudem použit. Přitom podle znění trestního řádu „účinného před 1. 1. 2002“ se takový procesní přístup nepožadoval, a tam, kde obviněný neměl obhájce či jeho obhájce nepožádal o to, aby byl o výsledku svědků vyrozumíván, mohl soud protokol o výpovědi svědka v hlavním líčení přečíst podle dřívějšího § 211 odst. 2 písm. b) trestního řádu i bez splnění právě popsané podmínky. Obviněný však není podle současného trestního řádu poučován o tom, že skutečnosti, které uvede v rámci své výpovědi, ale také v rámci svých vyjádření k jednotlivým provedeným důkazům, mohou být orgány činnými v trestním řízení použity jako důkaz proti němu. V této souvislosti je nutno podle mínění navrhovatele podotknout, že hodnocení věrohodnosti obviněného bývá obvyklým prostředkem sloužícím orgánům činným v trestním řízení k řešení otázky viny. Nezdídká – a typicky jde o případy analogické případu předmětnému, v němž proti sobě stojí výpovědi obviněného a poškozeného – je pro rozhodnutí soudu o vině či nevině obviněného zcela zásadní otázkou hodnocení věrohodnosti poškozeného. Ustanovení § 212 má právě k posouzení této věrohodnosti sloužit. Má tedy k němu sloužit prostřednictvím tzv. „předestření“ výpovědi takový procesní úkon, který je jinak v řízení před soudem nepoužitelný, neboť nebylo-li by tomu tak, bylo by možné dřívější svědkovu výpověď přečíst některým z postupů uvedených v ustanovení § 211 trestního řádu.

Podle novely trestního řádu účinné od 1. 1. 2002 – uvádí dále navrhovatel – se počítá s tím, že se v přípravném řízení shromažďují výpovědi svědků ve věcech, v nichž je v prvním stupni k projednání a rozhodnutí věci příslušný okresní soud, a to v zásadě v podobě, která je v řízení před soudem nepoužitelná. Jde tu o tzv. protokoly o podání vysvětlení podle ustanovení § 158 trestního řádu. Použít tyto záznamy lze pouze v případě hlavního líčení v rámci zjednodušeného řízení tím, že se za souhlasu obviněného i státního zástupce přečtou. V souvislosti s čl. 37 odst. 3 Listiny a čl. 96 odst. 1 Ústavy není podle názoru navrhovatele myslitelné, aby byla v řízení před soudem přiznávána dvojí „právní síla“ důkazním prostředkům, které jsou nepoužitelné zejména pro rozpor s čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Navrhovatel v této souvislosti položil „řečnickou“ otázku, zda by byla dána rovnost obžalovaných, kdyby ve vztahu k některým z nich bylo možné k posouzení věrohodnosti svědků, tedy k řešení jedné z velmi důležitých otázek trestního řízení, „použít nepoužitelného důkazu“, zatímco ve vztahu k jiným obžalovaným by takový postup možný nebyl. Podle jeho názoru je v rozporu s ústavním principem rovnosti, aby jeden procesně nepoužitelný důkaz mohl být prostředkem k hodnocení důkazní situace, zatím co jiný, pouze díky tomu, že je formálně jinak označen, nikoli. Procesně nepoužitelný důkaz by měl zůstat procesně nepoužitelným důkazem bez výjimky. Ustanovení § 212 trestního řádu navíc hovoří o tom, že předestření dřívější nepoužitelné výpovědi, která se podle navrhovatele může rovnat a zhusta se prý také v celé řadě případů rovná „návodné otázce par excellence“, soud provést může, avšak nemusí. Tato zákonná díkce by mohla znamenat nejen předpoklad, při jehož splnění soud vždy přikročí k předestření výpovědi, ale také situaci, že uvedený postup odvisí od úvahy soudu. Posledně jmenované pojetí pak prý zcela jistě odpovídá znění zákona, protože „kdyby se nemělo postupovat podle pojetí tohoto, ale onoho, trestní řád by jistě použil v díkce upravující zmíněný procesní postup stejnou formulaci jako v ustanovení § 211 odst. 2,

odst. 3 trestního řádu, v němž se obligatorně předepisuje přečtení dřívějších procesně použitelných výpovědí spoluobžalovaných či svědků“. To pak opět – podle názoru navrhovatele – odporuje shora citovaným ustanovením Listiny a Ústavy, která zajišťují rovná práva účastníků soudního řízení.

II.

Ústavní soud zaslal návrh na zahájení řízení v souladu s ustanovením § 69 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, účastníkům řízení – Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu České republiky – a vyžádal si i stanovisko Ministerstva spravedlnosti České republiky (§ 49 odst. 1 citovaného zákona).

Ve vyjádření Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky je úvodem citována část důvodové zprávy vztahující se k předmětnému ustanovení trestního řádu. V důvodové zprávě je ustanovení § 212 odůvodněno takto: „V případech, kdy obhájci nebyla poskytnuta možnost zúčastnit se výslechu svědka v přípravném řízení a buď soud nebo strany považují za potřebné takový výsledek opakovat v řízení před soudem, může dojít k rozporům mezi opakovanými výpověďmi svědka. Z tohoto důvodu je třeba řešit otázku významu protokolu o výslechu svědka pořízeného v přípravném řízení a jeho použitelnosti v řízení před soudem (i s přihlédnutím k principu ústnosti, bezprostřednosti a práva obviněného být alespoň jednou přítomen provádění důkazu a klást vyslýchaným osobám otázky). Nepředpokládá se, že protokol o výslechu svědka z přípravného řízení by se za této situace přečetl, jako je tomu v případě postupu podle § 211, kdy je přečten celý protokol, který pak jako celek může sloužit jako rovnocenný důkaz oproti výpovědi svědka v hlavním líčení, ale bude pouze tzv. předestřen, aby se odlišilo jeho rozdílné provedení od přečtení k důkazu. Předestření bude spočívat v reprodukci dotčených částí předchozího protokolu pořízeného v přípravném řízení bez přítomnosti obhájce se žádostí o vysvětlení rozporů s novou v hlavním líčení složenou výpovědí a sám o sobě (sic – pozn. red.) bude sloužit pouze k tomu, aby svědek vysvětlil rozpory mezi svou výpovědí v přípravném řízení a v řízení před soudem a aby si soud na základě toho mohl učinit závěr o věrohodnosti výpovědi takového svědka složené v hlavním líčení. Na rozdíl od přečteného protokolu o výpovědi svědka, který je plnohodnotným důkazem, z kterého může soud vycházet při závěru o vině obžalovaného, pouze předestřený protokol o svědecké výpovědi nemůže sloužit sám o sobě ani ve spojení s jinými ve věci provedenými důkazy jako podklad výroku o vině obžalovaného, neboť byl proveden bez přítomnosti obhájce, v důsledku čehož neměla obhajoba možnost klást takovému svědkovi otázky a vznášet proti průběhu výslechu, protokolaci a nakonec i výpovědi svědka námitky. Z tohoto principu bude třeba v potřebném rozsahu připustit výjimky (např. šlo-li o neodkladný nebo neopakovatelný úkon prováděný před sdělením obvinění, kdy správnost a zákonnost garantuje přítomnost soudce, dále o výslech nezletilých svědků, nebo o případy, kdy svědek vypovídal pod nátlakem či byl podplacen, anebo byl-li obsah výpovědi zjevně ovlivněn průběhem výslechu v hlavním líčení).“.

Podle názoru Poslanecké sněmovny (obsaženého v jejím vyjádření) smyslem předestření protokolu o dřívější výpovědi podle § 212 je, aby podle toho, zda a jak svědek nebo spoluobviněný vysvětlil zjištěné rozpory ve svých výpovědích, mohl soud v rámci volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 trestního řádu) posoudit věrohodnost a pravdivost jeho výpovědi učiněné v hlavním líčení. Tím je vyjádřena i podstata postupu podle § 212, který neumožňuje ani soudu ani stranám činit z předestřeného protokolu o dřívější výpovědi přímé závěry o dokazovaných skutečnostech (§ 212 odst. 2 věta druhá); předestření dřívější výpovědi a reakce svědka nebo spoluobviněného na existující rozpory se zásadně projeví jen v procesu volného hodnocení důkazů soudem jako jedno z hledisek, podle nichž soud usuzuje na to, zda výpověď svědka nebo spoluobviněného učiněná u hlavního líčení je věrohodná a pravdivá, či nikoli, resp. v jakých směrech, ohledně kterých skutečností a v jakém rozsahu tomu tak je (odkázáno na publikaci Šámal a kol., Trestní řád, komentář, 4. vydání, Praha, C. H. Beck 2002, str. 1381). Poslanecká sněmovna dále zdůrazňuje – s ohledem na zásadu rovnosti účastníků řízení – že předestřít dřívější výpověď může svědkovi nebo spoluobviněnému nejen předseda senátu, ale též procesní strany, které tak mají stejné příležitosti, a nelze tedy mluvit o znevýhodnění obžalovaného.

K tvrzení navrhovatele, že není myslitelné, aby byla v řízení před soudem přiznávána dvojí „právní síla“ důkazním prostředkům, které nejsou použitelné (odchylná právní úprava ve zjednodušeném řízení), Poslanecká sněmovna uvádí, že diferenciací řízení před soudem v návaznosti na diferenciaci přípravného řízení vychází z úmyslu zákonodárce trestní řízení v nejméně závažných věcech co nejvíce zjednodušit a zrychlit. Zjednodušené řízení před soudem, navazující na zkrácené přípravné řízení, je koncipováno jako maximálně neformální a jednoduché, aniž by však osoba, proti níž se řízení vede, byla zkrácena na svých právech garantovaných Ústavou, Listinou základních práv a svobod, mezinárodními smlouvami a trestním řádem.

Pokud jde o poukaz navrhovatele na údajný nesoulad ustanovení § 212 trestního řádu s čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, je ve vyjádření uvedeno, že Poslanecká sněmovna při projednávání novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. posuzovala jednotlivá ustanovení i ve vztahu k požadavkům vyjádřeným v čl. 6 citované Úmluvy. Schválené znění je prý s čl. 6 Úmluvy v souladu. Co se týče navrhovatelova tvrzení, že ustanovení § 212 trestního řádu je v rozporu s čl. 10 Ústavy, podle něhož jsou ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a svobodách, jimiž je Česká republika vázána, bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem, Poslanecká sněmovna – vzhledem k výše uvedenému – tvrdí, že ustanovení § 212 trestního řádu je v souladu s čl. 10 Ústavy, a to jak ve znění účinném do 1. června 2002, které uvádí navrhovatel, tak i ve znění účinném od 1. června 2002.

Vyjádření Poslanecké sněmovny je uzavřeno stanoviskem, že zákonodárny sbor jednal v přesvědčení, že přijatý zákon je v souladu s Ústavou, ústavním pořádkem a právním řádem České republiky a je ponecháno Ústavnímu soudu, aby v souvislosti s podaným návrhem posoudil ústavnost tohoto zákona a vydal příslušné rozhodnutí.

Senát Parlamentu České republiky ve svém vyjádření uvedl, že rozhodl o schválení předmětného návrhu novely trestního řádu v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně stanoveným způsobem ve většinovém přesvědčení, že přijatý zákon je v souladu s ústavními zákony České republiky a s mezinárodními závazky státu. Senát prý obecně akceptoval vládní prezentaci daného návrhu novely jako počín, kterým je sledována změna příliš složitého a těžkopádného řízení v efektivnější nástroj potlačování kriminality při zachování (posílení) demokratických pravidel spravedlivého procesu. Pachatel má být v tomto smyslu nejen postižen, ale má se tak stát co nejdříve po spáchání trestného činu. V daném kontextu se Senát rovněž ztotožnil s konkrétním vládním odůvodněním nového § 212 trestního řádu (poznámka: srov. výše citovanou důvodovou zprávu k návrhu novely) a svým přístupem nijak nezpochybil vládní odůvodnění podané k předmětnému ustanovení trestního řádu; obecně prý jednoznačně podpořil směřování změn trestněprávní legislativy k vyšší úrovni vynutitelnosti práva.

Ve vyjádření Senátu se dále praví, že navrhovatel nahlíží na předmětné vysvětlování rozporů předestřením výpovědi jako na důkazní prostředek, resp. důkaz, který není v hlavním líčení (pro rozhodnutí o vině) přípustný, protože nevznikl kontradiktorně. Zákonodárce však přímo v ustanovení § 212 stanoví, že vysvětlení rozporů „předestřením“ je pouze podpůrnou metodou posouzení věrohodnosti výpovědi v hlavním líčení, a navíc výslovně zakazuje užít předestíraný protokol jako podklad výroku o vině. Zákonodárce rovněž v ustanovení § 211 odst. 3 jasně vyjádřil, že v reakci na podstatně odchylnou výpověď stejného svědka v hlavním líčení může být důkazem postaveným rovnocenně proti výpovědi před soudem jen čtení takového protokolu o dřívější výpovědi svědka, který vznikl při výslechu konaném s možností přítomnosti obhájce. Podle ustanovení § 212 může být svědek konfrontován jen se svým vlastním dřívějším projevem a jen tehdy, pokud došlo v jeho výpovědích k zásadnímu obratu. Podstatné rozpory ve výpovědích mají svou příčinu, ať již banální (zapomínání, zmatenost) nebo závažnější (nátlak v době vyšetřování apod.). Jejich rozpoznání může vždy jen zvýšit kvalitu volného hodnocení důkazů soudem. Vysvětlení příčiny rozporu může věrohodnost výpovědi oslabit, nebo naopak posílit. Tento postup však nekonkuruje důkazu podanému soudem. V případě předestření prý nejde o podobnost se čtením výpovědi nepřítomného svědka, naopak svědek před soudem plnohodnotně vypovídá. Obhajoba je procesně rozvinuta v plné síle. Věrohodnost výpovědi svědka před soudem mohou stejnou metodou podle § 212 rovnocenně zkoumat obě procesní strany. Předestření dřívější výpovědi je podle vyjádření Senátu metodou, v jejímž rámci lze podrobit svědka ja-

kémusi testu, z něhož má vyplynout signál o jeho věrohodnosti. „Konfrontace“ svědka s dřívější výpovědí může vést v některých případech k jeho upamatování, takže se „vrátí“ ke své výpovědi z přípravného řízení, tentokrát v plné procesní relevanci. Proto se prý lze dobře domnívat, že se na předestřený protokol o výpovědi nevztahuje pravidlo o provedení důkazu mimo hlavní líčení, které stanoví, např. slovy nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 376/2001 [Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu (dále jen „Sbírka rozhodnutí“), svazek 24, nález č. 174, str. 291], že „takové provedení důkazu musí garantovat právo na obhajobu a zásadu kontradiktornosti řízení v míře srovnatelné s podmínkami provádění důkazů v hlavním líčení“.

Pokud jde o navrhovatelem namítané vady úpravy řízení, je dále – podle názoru Senátu – třeba odlišit případy možného nesouladu zákona s Ústavou od případů pouze nespravedlivě vedeného procesu v určité věci. Výslovný zákonný zákaz užít předestřeného protokolu jako podkladu výroku o vině je při jeho porušení důvodem uplatnění opravných prostředků. K namítanému rozporu ustanovení § 212 trestního řádu s ústavní zásadou rovnosti účastníků Senát poznamenává, že rovností účastníků je zde nepochybně třeba rozumět rovnost procesních stran, která znamená, že v právním řízení nemá mít jedna ze stran lepší procesní postavení než strana druhá. V soudním řízení trestním jde o procesní rovnost obžalovaného a státního zástupce. Podle dané zásady mají pro všechny účastníky toho kterého řízení před soudem platit stejná pravidla řízení. Nejde zde tudíž o rovnost např. všech obžalovaných, jak naznačuje navrhovatel. Na okraj lze podle vyjádření Senátu dodat, že zkoumané ustanovení § 212 se může v jistém pohledu jevit jako nadbytečné. Posouzení věrohodnosti výpovědí totiž náleží k hodnocení důkazů, které je dosažitelné v zavedených procesních intencích i bez nutnosti speciální úpravy.

Senát uzavírá tak, že je věcí Ústavního soudu, aby posoudil ústavnost napadeného ustanovení zákona a aby ve věci rozhodl.

Ministerstvo spravedlnosti ve svém stanovisku k návrhu prohlásilo, že rovnost procesní, podle níž mají všichni účastníci řízení toho kterého řízení před soudem rovné postavení, je procesní zásadou, jež může být uplatňována jen v řízení kontradiktorním, kdy proti sobě stojí účastníci jako procesní odpůrci, tedy v trestním řízení soudním obžalovaný a státní zástupce. V návrhu na zahájení řízení je však tato zásada vykládána tak, že jedna strana procesu, v daném případě obžalovaný, musí mít v každém druhu řízení před soudem stejná práva, pokud jde o hodnotu důkazů. Tak ve zjednodušeném řízení konaném podle ustanovení § 314b a násl. trestního řádu může samosoudce podle § 314d odst. 2 se souhlasem státního zástupce a obviněného provést důkaz čtením úředních záznamů o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů z přípravného řízení pořízených postupem podle § 158 odst. 3 a 5 trestního řádu. Naproti tomu ustanovení § 212 odst. 1 trestního řádu upravuje předestření některých protokolů o výslechu svědka nebo spoluobviněného z přípravného řízení, což má jen omezený důkazní význam, protože se jím řeší toliko rozpory ve výpovědích svědka nebo spoluobviněného vyslýchaného u hlavního líčení, aby soud mohl v rámci volného hodnocení důkazů posoudit věrohodnost a pravdivost výpovědi, učiněné u hlavního líčení. Podle názoru Ministerstva spravedlnosti jde o dva rozdílné instituty; čtením úředního záznamu ve zjednodušeném řízení samosoudce provádí důkaz, předestření protokolu o výslechu z přípravného řízení (§ 212 odst. 1 trestního řádu) slouží samosoudci jen k posouzení věrohodnosti a pravdivosti svědka nebo spoluobviněného, a nelze o ně opírat výrok o vině, protože podle podmínek daných ustanovením § 212 odst. 1 trestního řádu by nebyl dodržen požadavek na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod.

Navrhovatel prý také mylně interpretuje v ustanovení § 212 odst. 1 trestního řádu slovo „může“, které vytrhává ze souvislosti, a tím dospívá k nesprávnému závěru, že jde o fakultativní možnost soudu předestřít výpovědi z přípravného řízení, a dokládá tak další nerovné postavení účastníků řízení v porovnání k ustanovení § 211 trestního řádu, podle kterého soud za podmínek tam uvedených výpovědi obligatorně čte. Slovo „může“ se podle názoru Ministerstva spravedlnosti váže ke slovům „pouze předestřeny“ a má tak za cíl zdůraznit, že na rozdíl od předchozího ustanovení § 211 trestního řádu, podle kterého se výpovědi čtou, lze za podmínek uvedených v ustanovení § 212 odst. 1 trestního řádu protokoly o výslechu z přípravného řízení jen předestřít. Nejde však o možnost soudu předestřít proto-

koly, ale o jeho povinnost v případě rozporů ve výpovědích. Také v komentáři k trestnímu řádu, 4. vydání autorů Šámal, Král, Baxa, Pury (str. 1380) je uvedeno, že postup podle § 212 trestního řádu je obligatorní a že soud musí u hlavního líčení svědkovi nebo spoluobviněnému předestřít protokol o dřívější výpovědi z přípravného řízení, odchyluje-li se od ní u hlavního líčení. Soud však nemůže přikládat protokolu o této dřívější výpovědi jiný důkazní význam, než mu dává ustanovení § 212 odst. 1 trestního řádu. Pregnantně to prý vyjadřuje druhá věta druhého odstavce § 212, podle které protokol o výpovědi, který byl předestřen, nemůže být podkladem výroku o vině obviněného, a to ani ve spojení s jinými ve věci provedenými důkazy.

Ministerstvo spravedlnosti uzavírá tak, že ustanovení § 212 trestního řádu s ústavním pořádkem České republiky není v rozporu.

III.

Ústavní soud se v souladu s § 68 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, v první řadě zabýval otázkou, zda zákon, u kterého je namítána protiústavnost napadeného ustanovení, byl přijat a vydán v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

Jedná se o zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb. Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1960 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. V tomto směru Ústavní soud z příslušných sněmovních tisků, tésnopiseckých zpráv a údajů o průběhu hlasování zjistil, že Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky návrh tohoto zákona řádně schválila na své schůzi konané dne 25. 5. 2001 a Senát Parlamentu České republiky návrh schválil ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou na schůzi konané dne 29. 6. 2001. Po podpisu předsedou Poslanecké sněmovny, prezidentem republiky a předsedou vlády byl zákon vyhlášen ve Sbírce zákonů v částce 102 pod č. 265/2001 Sb. Předmětný zákon tak byl přijat a vydán v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

IV.

1. Po tomto zjištění přistoupil Ústavní soud k posouzení obsahu napadeného ustanovení zákona z hlediska jeho souladu s ústavním pořádkem České republiky (čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy.

Ustanovení § 212 trestního řádu, jehož zrušení navrhovatel navrhuje, zní:

(1) Odchyluje-li se svědek nebo spoluobviněný v podstatných bodech od své dřívější výpovědi a nejde-li o případy uvedené v ustanovení § 211 odst. 3 nebo o výpověď provedenou jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon podle § 158a, může mu být protokol o jeho výsledku z přípravného řízení, u nějž nebyla obhájci poskytnuta možnost, aby mu byl přítomen, anebo jeho příslušné části některou ze stran nebo předsedou senátu pouze předestřeny k vysvětlení rozporů v jeho výpovědích, aby soud mohl v rámci volného hodnocení důkazů posoudit věrohodnost a pravdivost jeho výpovědi učiněné v hlavním líčení.

(2) Předestření dřívější výpovědi podle odstavce 1 spočívá v reprodukci těch částí protokolu o předchozím výsledku, ke kterým se má vyslychaná osoba vyjádřit a vysvětlit rozpory mezi svými výpověďmi. Protokol o výpovědi, který byl předestřen, nemůže být podkladem výroku o vině obviněného, a to ani ve spojení s jinými ve věci provedenými důkazy.

Ústavní soud již mnohokrát zdůraznil, že zásada ústavně konformního výkladu zákona nebo jeho jednotlivého ustanovení, resp. jiného právního předpisu má přednost před jeho zrušením a že je povinností všech orgánů veřejné moci interpretovat a aplikovat právo se zřetelem na požadavek ochrany základních práv a svobod. Konstatoval, že v situaci, kdy určité ustanovení právního předpisu umožňuje dvě různé interpretace, přičemž jedna z nich je v souladu s ústavními zákony a mezinárod-

ními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a druhá nikoliv, není dán důvod ke zrušení takového ustanovení. Při jeho aplikaci je úkolem všech státních orgánů interpretovat dané ustanovení ústavně konformním způsobem (srov. např. nález sp. zn. Pl. ÚS 5/96, Sbírka rozhodnutí, svazek 6, nález č. 98; vyhlášen pod č. 286/1996 Sb.; či nález sp. zn. Pl. ÚS 48/95, Sbírka rozhodnutí, svazek 5, nález č. 21; vyhlášen pod č. 121/1996 Sb.). V demokratickém právním státě, který je chápán především jako materiální právní stát, totiž nelze připustit užití platného zákonného ustanovení způsobem, který odporuje některé z fundamentálních ústavních zásad. Povinnost soudů nalézat právo neznamena pouze vyhledávat přímé, konkrétní a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem, i tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem, ústavních zásad, ustanovení Listiny základních práv a svobod a závazků plynoucích z mezinárodních smluv. Z mnoha myslitelných výkladů zákona je tedy třeba v každém případě použít pouze takový výklad, který respektuje ústavní principy (je-li takový výklad možný), a ke zrušení ustanovení zákona pro neústavnost přistoupit teprve tehdy, nelze-li dotčené ustanovení použít, aniž by byla ústavnost porušena (princip minimalizace zásahu do pravomoci jiných orgánů veřejné moci).

Ústavní soud je přesvědčen, že prostor pro ústavně konformní interpretaci napadeného ustanovení – při dodržení shora uvedených zásad, opakovaně tímto soudem zdůrazňovaných – je i v tomto zkoumaném případě dán. K tomu ho vedou následující úvahy.

2. Navrhovatel je toho názoru, že ustanovení § 212 trestního řádu odporuje čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, čl. 10 a čl. 96 odst. 1 Ústavy, jakož i čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Se zřetelem k jeho argumentaci je zřejmé, že neústavnost tohoto ustanovení v podstatě spatřuje v jeho údajném nesouladu s principem rovnosti účastníků řízení.

Zásada, že všichni účastníci si jsou v řízení rovni a že mají v řízení před soudem rovná práva (čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, čl. 96 Ústavy, čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod), je jednou ze základních záruk práva na spravedlivý proces. Z nejširšího, obecného hlediska se jedná o projev rovnosti všech lidí v právech, garantované mj. čl. 1 Listiny základních práv a svobod. V daném případě se tato obecná zásada promítá do oblasti práva trestního a je třeba ji zkoumat zejména z hlediska rovnosti mezi státním zástupcem a obžalovaným. Ústavní princip rovnosti účastníků trestního řízení je pak blíže konkretizován především v trestním řádu. Jednoduché právo však nesmí odporovat nadřazeným ústavním principům zakotveným v předpisech nejvyšší právní síly; základní povinností soudu je, jak již bylo uvedeno, interpretovat je ústavně konformním způsobem. Každé ustanovení právního předpisu demokratického právního státu musí rovněž splňovat podmínky dostatečné přesnosti, určitosti a předvídatelnosti; nedostatek těchto vlastností ve vztahu ke konkrétnímu zákonnému ustanovení však musí dosáhnout – má-li být považováno za rozporné s požadavkem právní jistoty a s principem právního státu (čl. 1 Ústavy) – takového stupně, že jeho intenzita vylučuje možnost stanovení normativního obsahu daného ustanovení pomocí obvyklých interpretačních postupů při jeho výkladu (srov. nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 2/97, Sbírka rozhodnutí, svazek 8, nález č. 91; vyhlášen pod č. 186/1997 Sb.).

Takový ústavně konformní výklad je podle názoru Ústavního soudu i v případě napadeného ustanovení možný, dokonce i tehdy, jestliže jeho interpretace zůstane v rovině metody pouhého výkladu jazykového. První a základní podmínkou stanovenou v napadeném ustanovení totiž je, že postupovat podle něj lze pouze tehdy, odchyluje-li se svědek nebo spoluobviněný v podstatných bodech od své dřívější výpovědi a nejde-li o případy uvedené v ustanovení § 211 odst. 3 nebo o výpověď provedenou jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon podle § 158a. Jedině v takovém případě mu může být protokol o jeho výsledku z přípravného řízení, u nějž nebyla obhájci poskytnuta možnost, aby mu byl přítomen, některou ze stran nebo předsedou senátu pouze tzv. předestřeno, aby objasnil nesoulad (vysvětlil rozpor) ve svých výpovědích; smyslem tohoto postupu je, „aby soud mohl v rámci volného hodnocení důkazů posoudit věrohodnost a pravdivost jeho výpovědi učiněné v hlavním líčení.“. K výpovědi svědka či spoluobviněného tedy dochází v hlavním líčení před nezávislým soudem, za dodržení veškerých práv obhajoby, přičemž právo iniciovat tento postup, tj. předestření výpovědi, mají rovnocenně obě procesní strany, takže žádná není ani zvýhodněna ani znevýhodněna. Výsledkem tedy může být – nikoliv výjimečně – i závěr vyznívající ve prospěch obžalovaného; především však aplika-

ce zkoumaného ustanovení umožňuje transparentním způsobem odpovědně zjistit skutkový stav věci. Podstatné je, že předestřený protokol nemůže být sám o sobě (a to ani ve spojení s jinými důkazy) podkladem výroku o vině obviněného, a není tedy procesně použitelným důkazem; je totiž určen jen k posouzení věrohodnosti výpovědi svědka nebo spoluobviněného skutečně však nyní v hlavním líčení, již za řádné účasti obhajoby.

Existence napadeného ustanovení je – podle mínění Ústavního soudu – projevem jedné ze základních zásad trestního řízení souvisejících se samotným účelem trestního řízení v demokratickém právním státě, jímž je upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé spravedlivě potrestáni (§ 1 trestního řádu); jde o zásadu sledující takový postup orgánů činných v trestním řízení, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nezbytném pro jejich rozhodnutí (§ 2 odst. 5 trestního řádu). Soud je pak v rámci veškerých skutečností zjištěných řádným způsobem povinen pečlivě zvážit všechny okolnosti případu jednotlivě i v jejich souhrnu, přičemž je veden nadřazenými ústavními principy a účelem trestního řízení (srov. výše) podle zákona, na základě faktů zjištěných v rámci spravedlivého procesu. Smyslem zkoumaného institutu je proto umožnit co nejvíce se přiblížit stavu věci z hlediska reality, tedy tomu, „co se skutečně stalo“; tak je nutno i z pohledu ústavněprávního vykládat zásadu zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností podle současného znění § 2 odst. 5 trestního řádu. Napadené ustanovení tedy – vzhledem k uvedenému základnímu principu trestního řízení – slouží k dostatečnému posouzení a objasnění všech relevantních okolností konkrétního případu; zároveň působí v součinnosti s nadřazeným principem, že nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví trestní řád (§ 2 odst. 1 trestního řádu), a nikoliv v rozporu s ním (srov. též čl. 39 Listiny). Napadený předpis přitom není – jak plyne již z jeho textu (srov. zejména § 212 odst. 2 větu druhou) – v rozporu ani se zásadou, že při rozhodování v hlavním líčení ... smí soud přihlídnout jen k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny (§ 2 odst. 12 trestního řádu).

V uvedených souvislostech je namístě reagovat na navrhovatelovu úvahu, že nemůže být přiznávána „dvojitá právní síla“ důkazním prostředkům, které jsou právně nepřípustné, neboť ve vztahu k některým obžalovaným by bylo možné „použít nepoužitelného důkazu“, zatímco vůči jiným obžalovaným by takový postup možný nebyl. Podle názoru Ústavního soudu lze z této argumentace (a celého návrhu vůbec) dovozovat, že navrhovatel nikoli stoprocentně reflektuje smysl a důsledky napadeného zákonného ustanovení, mj. i ve srovnání s ustanovením § 211 trestního řádu. To si ostatně uvědomil i Senát, v jehož vyjádření se uvádí, že navrhovatel nahlíží na předmětné vysvětlování rozporů předestřením výpovědi jako na důkazní prostředky, resp. důkaz, který není pro rozhodnutí o vině přípustný, protože nevznikl kontradiktorně. Podstata institutu „předestření výpovědi“ ve smyslu napadeného ustanovení § 212 trestního řádu, vylučující správnost navrhovatelovy úvahy o „dvojité právní síle důkazních prostředků“ – neboť se o žádný důkaz ani o důkazní prostředek nejedná – je dostatečně vysvětlena v předchozím textu tohoto nálezu, v citovaném vyjádření Senátu a ve vyjádření Poslanecké sněmovny odvolávající se i na důvodovou zprávu k napadenému zákonnému ustanovení (viz výše). Obsah těchto vyjádření je jasný, srozumitelný a přesvědčivý, a proto lze i na ně – z důvodu stručnosti – odkázat.

Ústavní soud se zabýval i otázkou, zda napadené ustanovení nezakládá nerovnost mezi obviněnými, kteří mají obhájce, ve srovnání s obviněnými, kteří obhájce nemají. Na tuto otázku odpovídá záporně. Ustanovení § 212 trestního řádu, a zásady tohoto nálezu vůbec, totiž platí – vzhledem k povaze věci – i pro případ, kdy obviněný v té které souzené věci obhájce neměl, jestliže mu nebyla poskytnuta možnost, aby byl přítomen výslechu svědka nebo spoluobviněného ve smyslu uvedeného zákonného ustanovení.

3. Navrhovatel dále konkretizoval svoji námitku, že napadené ustanovení je v rozporu s čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť tzv. předestření výpovědi sloužící k posouzení věrohodnosti (svědka či spoluobviněného) může být zásadní i při posouzení viny obžalovaného.

Ústavní soud v první řadě předesílá – pokud jde o právní přípustnost posouzení tohoto údajného rozporu, že již ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 36/01, uveřejněném ve Sbírce rozhodnutí, svazek 26, nález č. 80, a publikovaném pod č. 403/2002 Sb., uvedl, že ústavní zakotvení všeobecné inkorporační normy, a tím překonání dualistické koncepce vztahu práva mezinárodního a práva vnitrostátního (ústavní zákon č. 395/2001 Sb.), nelze interpretovat v tom smyslu, že by přivodilo odstranění referenčního hlediska ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách při posuzování vnitrostátního práva Ústavním soudem, a to i s možnými derogačními důsledky. Rozsah pojmu „ústavní pořádek“ totiž nelze vyložit toliko s ohledem na doslovné znění čl. 112 odst. 1 Ústavy, nýbrž i se zřetelem k čl. 1 odst. 2 Ústavy. Ústavní soud potvrdil tento svůj závěr i ve své další rozhodovací praxi (srov. nálezy sp. zn. I. ÚS 752/02, Sbírka rozhodnutí, svazek 30, nález č. 54, a sp. zn. Pl. ÚS 44/02, Sbírka rozhodnutí, svazek 30, nález č. 98; vyhlášen pod č. 210/2003 Sb.).

Ústavní soud proto posuzoval napadené ustanovení i z hlediska jeho souladu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. V této souvislosti lze však konstatovat, že stěžejní principy spravedlivého procesu zaručené v mezinárodních smlouvách o lidských právech a základních svobodách jsou v rámci ústavního řádu České republiky zakotveny zejména v Listině základních práv a svobod, takže je-li určité ustanovení právního předpisu shledáno ústavně konformním z tohoto hlediska, vyhovuje obvykle i zásadám zakotveným v mezinárodních smlouvách, které jsou součástí právního řádu České republiky.

K tomuto (kladnému) zjištění dospěl Ústavní soud i v dané věci.

K interpretaci relevantního článku citované Úmluvy, jež je – z hlediska zkoumané problematiky – zejména třeba vzít v úvahu, totiž k čl. 6 odst. 3 písm. d), podle kterého každý, kdo je obviněn z trestného činu, má právo vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě, existuje řada rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Tak např. ve věci *Kostovski proti Nizozemí* z r. 1989, A-166, tento soud konstatoval, že „použití výpověď učiněnou v přípravném šetření samo o sobě neodporuje čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy s výhradou, že byla respektována práva obhajoby. Uvedená práva vyžadují dát přiměřenou a dostatečnou příležitost popřít svědectví směřující proti němu a svědka vyslyšet, a to buď při složení svědectví nebo později“. Tentýž názor opakoval uvedený soud ve věci *Delta proti Francii* z r. 1990, A 1991-A, kdy navíc uvedl, že „přípustnost důkazů je třeba především posuzovat podle vnitrostátního práva a vnitrostátním soudům přísluší, aby hodnotily elementy, které shromáždí. Práva obhajoby vyžadují, aby obviněný měl adekvátní a dostatečnou možnost odporovat svědectví obžaloby a klást otázky svědkům v momentě svědecké výpovědi nebo později“ (srov. též nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 135/99, Sbírka rozhodnutí, svazek 14, str. 125, 126). Ani v tomto směru tedy Ústavní soud protiústavnost napadeného ustanovení trestního řádu neshledal, jelikož předmětná právní úprava přiměřenou a dostatečnou příležitost popřít svědectví směřující proti obviněnému a dát svědka vyslyšet, a to buď při složení svědectví nebo později, nijak nezpochybňuje.

4. Pouze jako obiter dictum lze k některým částem argumentace navrhovatele (jestliže se dotýká okolností konkrétního případu) připomenout, že ačkoliv návrh obecného soudu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy lze považovat za tzv. konkrétní kontrolu ústavnosti – neboť řízení před obecným soudem ve věci, při jejímž řešení má být napadený zákon použit, není v době podání návrhu pravomocně ukončeno – Ústavní soud i v takovém případě posuzuje napadené ustanovení právního předpisu obecně, a konkrétní případ neřeší. Podrobný návod, jak postupovat v takovém konkrétním, dosud pravomocně neukončeném případě, proto Ústavní soud nepodává a není to ani jeho úkolem. Lze tedy jen stručně doplnit, že svědomitý soudce musí být schopen při použití předmětného ustanovení § 212 trestního řádu jednat takovým způsobem, aby se „předestření“ nerovnilo např. „návodné otázce“ (jak je uvedeno v odůvodnění návrhu), ale aby mu umožnilo – mimo jiné – posoudit zejména to, zda je výpověď svědka nebo spoluobviněného v hlavním líčení věrohodná, a aby tím přispívalo k odpovědnému zjištění skutkového stavu věci.

Procesní postup podle ustanovení § 212 trestního řádu tedy podle přesvědčení Ústavního soudu nebrání vydání spravedlivého rozhodnutí a práva obžalovaného nijak neporušuje; naopak, je-li

uvedené ustanovení aplikováno procesně správně a ústavně konformně – tedy citlivě a odpovědně ve vztahu k nadřazeným ústavním principům a souvisejícím základním zásadám trestního řízení – přispívá k dosažení účelu a smyslu trestního řízení, vedeného příslušnými orgány demokratického právního státu.

Proto Ústavní soud dospěl k závěru, že důvody ke zrušení ustanovení § 212 trestního řádu nejsou dány, neboť není v rozporu ani s ústavními předpisy, jichž se navrhovatel dovolává, ani s jinými předpisy, jež jsou součástí ústavního pořádku České republiky.

Proto byl návrh v souladu s ustanovením § 70 odst. 2 zákona o Ústavním soudu zamítnut.

Předseda Ústavního soudu:
v z. JUDr. **Holländer** v. r.
místopředseda

ISSN 1211-1244

Vydává a tiskne: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 01 Praha 415, telefon: 272 927 011, fax: 974 887 395 – **Redakce:** Ministerstvo vnitra, Nad Štolou 3, pošt. schr. 21/SB, 170 34 Praha 7-Holešovice, telefon: 974 832 341 a 974 833 502, fax: 974 833 502 – **Administrace:** písemné objednávky předplatného, změny adres a počtu odebíraných výtisků – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon: 519 305 161, fax: 519 321 417, e-mail: sbirky@moraviapress.cz. Objednávky ve Slovenské republice přijímá a titul distribuuje Magnet-Press Slovakia, s. r. o., Teslova 12, 821 02 Bratislava, tel.: 00421 2 44 45 46 28, fax: 00421 2 44 45 46 27. **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce zákonů. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha na rok 2005 činí 3000,- Kč, druhá záloha na rok 2005 činí 3000,- Kč) – Vychází podle potřeby – **Distribuce:** MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, celoroční předplatné – 516 205 176, 519 305 176, 516 205 207, 519 205 207, objednávky jednotlivých částek (dobírky) – 516 205 174, 519 305 174, objednávky-knihkupci – 516 205 161, 519 305 161, faxové objednávky – 519 321 417, e-mail – sbirky@moraviapress.cz, zelená linka – 800 100 314. **Internetová prodejna:** www.sbirkyzakonu.cz – **Drobný prodej – Benešov:** Oldřich HAAGER, Masarykovo nám. 231; **Brno:** Ing. Jiří Hrazdil, Vranovská 16, SEVT, a. s., Česká 14, Knihkupectví JUDr. Oktavián Kocián, Příkop 6, tel.: 545 175 080; **Břeclav:** Prodejna tiskovin, 17. listopadu 410, tel.: 519 322 132, fax: 519 370 036; **České Budějovice:** SEVT, a. s., Česká 3, tel.: 387 432 244; **Hradec Králové:** TECHNOR, Wonkova 432; **Cheb:** EFREX, s. r. o., Karlova 31; **Chomutov:** DDD Knihkupectví – Antikvariát, Ruská 85; **Kadaň:** Knihařství – Přibíková, J. Švermy 14; **Kladno:** eL VaN, Ke Stadionu 1953; **Klatovy:** Krameriovo knihkupectví, nám. Míru 169; **Liberec:** Podještědské knihkupectví, Moskevská 28; **Litoměřice:** Jaroslav Tvrdlík, Lidická 69, tel.: 416 732 135, fax: 416 734 875; **Most:** Knihkupectví „U Knihomila“, Ing. Romana Kopková, Moskevská 1999; **Olomouc:** ANAG, spol. s r. o., Denisova č. 2, Zdeněk Chumchal – Knihkupectví Tycho, Ostružnická 3, Knihkupectví SEVT, a. s., Ostružnická 10; **Ostrava:** LIBREX, Nádražní 14, Profesio, Hollarova 14, SEVT, a. s., Nádražní 29; **Otrokovice:** Ing. Kučeřík, Jungmannova 1165; **Pardubice:** LEJHANEC, s. r. o., třída Míru 65; **Plzeň:** TYPOS, a. s., Úslavská 2, EDICUM, Vojanova 45, Technické normy, Lábkova pav. č. 5, Vydavatelství a naklad. Aleš Čeněk, nám. Českých bratří 8; **Praha 1:** Dům učebnic a knih Černá Labuť, Na Poříčí 25, FIŠER-KLEMENTINUM, Karlova 1, LINDE Praha, a. s., Opletalova 35, NEOLUXOR s. r. o., Václavské nám. 41; **Praha 2:** ANAG, spol. s r. o., nám. Míru 9 (Národní dům), SEVT a. s., Slezská 126/6; **Praha 4:** SEVT, a. s., Jihlavská 405; **Praha 5:** SEVT, a. s., E. Peškové 14; **Praha 6:** PPP – Staňková Isabela, Puškinovo nám. 17; **Praha 7:** Donáška tisku, V Hájích 6; **Praha 8:** JASIPA, Zenklova 60, Specializovaná prodejna Sbírky zákonů, Sokolovská 35, tel.: 224 813 548; **Praha 9:** Abonentní tiskový servis-Ing. Urban, Jablonecká 362, po-pá 7–12 hod., tel.: 286 888 382, e-mail: tiskovy.servis@abonent.cz; **Praha 10:** BMSS START!, s. r. o., Vinohradská 190; **Přerov:** Knihkupectví EM-ZET, Bartošova 9, Jana Honková – YAHÖ – i – centrum, Komenského 38; **Sokolov:** KAMA, Kalousek Milan, K. H. Borovského 22, tel.: 352 303 402; **Šumperk:** Knihkupectví D & G, Hlavní tř. 23; **Tábor:** Milada Šimonová – EMU, Budějovická 928; **Teplíce:** Knihkupectví L & N, Masarykova 15; **Trutnov:** Galerie ALFA, Bulharská 58; **Ústí nad Labem:** Severočeská distribuční, s. r. o., Havířská 327, tel.: 475 259 032, fax: 475 259 029, Kartoon, s. r. o., Solvayova 1597/3, Vazby a doplňování Sbírek zákonů včetně dopravy zdarma, tel.+fax: 475 501 773, www.kartoon.cz, e-mail: kartoon@kartoon.cz; **Zábřeh:** Mgr. Ivana Patková, Žižkova 45; **Žatec:** Prodejna U Pivovaru, Žižkovo nám. 76, Jindřich Procházka, Bezděkov 89 – Vazby Sbírek, tel.: 415 712 904. **Distribuční podmínky předplatného:** jednotlivé částky jsou expedovány neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyřizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšle v době od začidování předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. **Reklamacce:** informace na tel. číslech 516 205 207, 519 305 207. V písemném styku vždy uvádějte IČO (právnícká osoba), rodné číslo (fyzická osoba). **Podávání novinových zásilek** povoleno Českou poštou, s. p., Odstěpný závod Jižní Morava Ředitelství v Brně č. j. P/2-4463/95 ze dne 8. 11. 1995.